

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., posiana in razglaš 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Dol s klerikalizmom.

Do brezmejnega predrznosti se dviga klerikalizem v svoji megalomaniji na Slovenskem. Ali kdor misli, da je to le naša specialiteta, da je črnuštvo na Slovenskem pristno zraslo iz domačih tal, da je klerikalizem le sad izredne ljudske pobožnosti in velike verske tradicije, ima prekratek pogled. Rimljansko mračnjaško nazadnjaštvo je postalo avstrijski, in hoče postati avstrijsko-ogrski sistem. Naši klerikalni, ki glumijo vloge samostalnih političnih glav, pomendrala, potrla vse, kar ni v tej državi lakajskega in da bi sredi Evrope ustanovila novo cerkveno državo, še temnejšo od one, kateri je moderna Italija napravila konec.

Treba je le opazovati, kako impertinentno dviga črna svojat v Avstriji glavo in česa se že drzne svojati, ki služi splošnemu hudodelskemu nazadnjaštvu in namenom, tujim svoje-emu narodu, svoji deželi in svoji državi. Zakaj če se dela klerikalizem patriotičnega, se laže in hlini; črnuharski sistem je avstriakantovski, ne pa avstrijski; mračnjaški bandi ne gre za to, da bi postali Avstrija s svojim prebivalstvom, s svojimi narodi, srečna, da bi se v njej razširilo blagostanje in učvrstila moč in svoboda. Ta drhal ljubi Avstrijo, če se da zlorabljati za klerikalne namene; svobodno Avstrijo sovražijo iz dna svoje črne duše kakor vsako državo, ki ne služi njenim srednjeveškim smotrom za podnožje. Klerikalizmu gre za to, da spravi vso oblast v svoje krepilje. Nič na svetu ni tako gospodovalno, tako tiransko kakor klerikalizem. Ta črna sila je nevarnost za ljudstvo, za narode, za države.

Imeniten zgled, kako so klerikalizmu že zrasli rogi, je dal zopet dunajski nadškof. Ta naš znanec iz tržaških dni, celot dr. Nagl. Ta gospod si resnično domišlja, da je država dekla cerkve in cerkvene politike, ki je tako skozin-sker od tega sveta, da nima z vero in z ver-stvom sploh nobene notranje stike več. Ta go-spod, čigar domišljavost je resnično klerikalna, spod, čigar brezmejnost, se ne vtika le brez vsa-ke pravice v notranje zadeve druge države, v kateri nima niti kot duhovnik ničesar iskati.

V ogrski krizi, ki je nastala zaradi resolu-cije o rezervistih, je bilo slišati tudi ime dr. Lu-kacsa med onimi, ki prihajajo v poštev, da bi mogli prevzeti ministrsko predsedništvo na Ogrskem. Nedvomno je to čisto notranja ogr-ska zadeva, o kateri nimajo Avstriji sploh nič odločevati. Gotovo nas zanima razvoj onstran Litve, in pravico imamo, da se brigamo za to, kar se tam godi in da izrekamo o tem svoje mnenje. S tem so pa naše pravice tudi že pri kraju. Vmešavati se nima Avstrija v notranje ogrske zadeve čisto nič. A če bi že naneslo, da bi avstrijski interesi zahtevali kakršenkoli na-stop, tedaj ima Avstrija državni zbor in vlado, ki jo zastopata.

Zgodilo pa se je, da se je meščan Nagl na Dunaju, drznil poseči v ogrske zahteve. Ta mož je v marsičem podoben drugemu našemu znanecu, nekemu gospodu Jegliču, ki je slučajno škof v Ljubljani. In sploh je opaziti, da imajo avstrijski škofje neke sorodne lastnosti. Vsem skupaj senamreč sanja, da imajo tudi nekakšno nadzorstvo nad državo. Vsem skupaj manj-

ka krščanske skromnosti, da bi spoznali meje svoje oblasti, ki ne sega nikjer čez čisto cerkvene zadeve. Tako je neskomoljni dr. Nagl nastopil proti ventualnemu imenovanju dr. Lu-kacsa za ogrskega ministrskega predsednika, češ da ima Lukacz Zidinjto za ženo. Na Ogr-skem so se najprej smejali, ko so to slišali, ker so mislili, da gre za smešno izmišljotino. Ali ko so zvedeli, da se je gospod Nagl res predrznil tega, se je razbelila kri na Ogrskem.

In res; čeprav je malokdaj mogoče simpa-tizirati z madjarsko gospodo, se ji mora v tem slučaju vendar dati popolnoma prav, če protestirajo proti nezasišlanemu vmešavanju tujca v njihove zadeve. Ztkaj Naglov nastop v tej stvari je provokatoričen in brezobrazen.

Ali čudni ugovor gospoda Nagla mora še bolj zanimati Avstrijce. Če se upa ta mož po-segti že v politične zadeve druge države, te-daj se moramo vprašati, kakšne pravice in ob-lasti si laste ti ljudje doma? Kako zelo mora biti vsa domača politika pod vplivom takih prepotentnih kutarjev, če se upajo posegati ce-lo čez mejo?

Da, klerikalizem je postal tako impertinen-ten, kakor ni bil še nikoli in zadnji čas je, da se zgradi jez, ki zaustavi njegov blatni tok. Česa je zmogel, kadar dobi oblast v svoje krepilje, opazujemo najbolje na Kranjskem, kjer se je etablirala najnesramnejša strahovla-da, združena s korupcijo, z nepotizmom, s tep-tanjem zakonov in z brezvestnim preziranjem vsake pravičnosti. Ali nevarnost slovenskega klerikalizma je še večja.

Gospod Nagl je bil sicer že davno velik oblastnež; ali nikoli se ne bi bil upal ta mož vtakniti svojih prstov v ogrske zadeve, če ne bi vedel, da se plete mreža, ki se ima razpeti preko cele monarhije, da se popolnoma vklo-ni vrmljanski jarem. V teh načrtih ima slovenski klerikalizem posebno nalogo. On ima zanesti črno seme preko na Hrvaško; nobenega dru-gega namena ni imela zveza naših klerikalnov s hrvaškimi pravaši. Tistih naivnih otrok pač menda ni na svetu, ki bi verjeli, da je črnim intrigantom kaj za »hrvaško državno pravo«, za »trializem« in za take reči. Ali koristne krinke so to; pod njimi se širi klerikalizem in se prepi. Ljudje mislijo, da gre za narodne ide-ale, pa gre za zgradbo splošnega hleva, kamor se imajo nagnati vse ovce, da jih bo črna gar-da tem lože strigla.

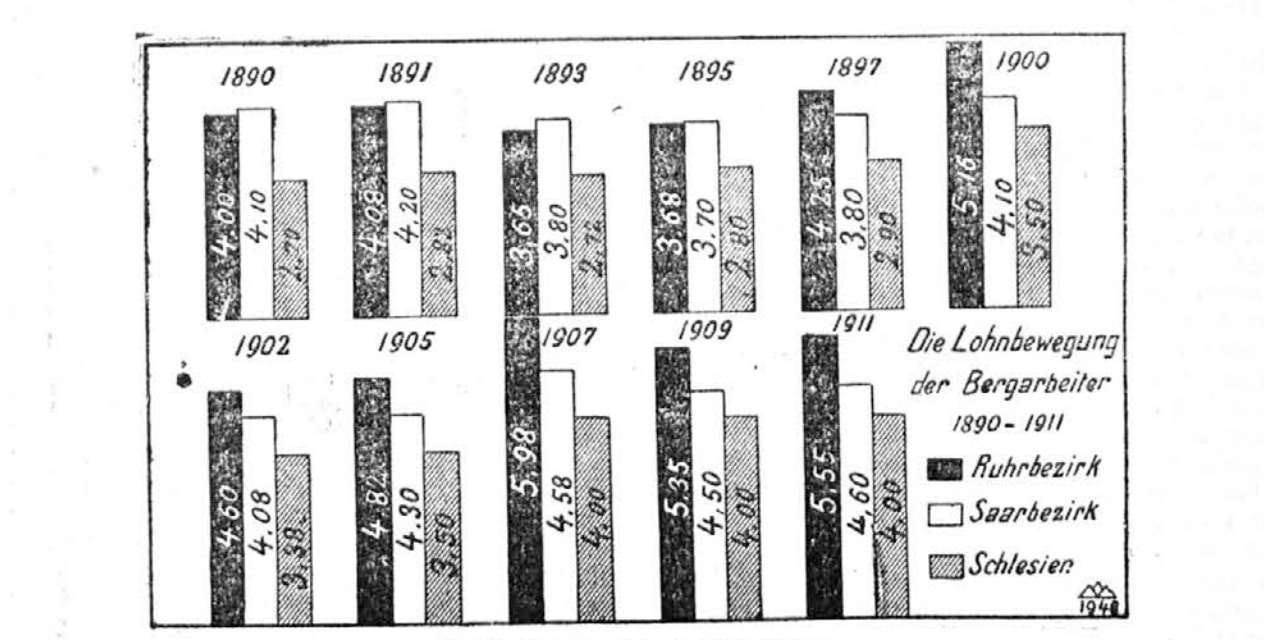
Povsod je klerikalizem nevaren, na Slo-venskem pa dvakrat tako kakor drugod. Če nečemo, da bomo veljali za beriča, ki jih bodo preklinjali narodi vseokrog nas, se moramo o-tresti te črne more. Toliko moči je mračnjaška banda že dosegla, da jo je mogoče ljudstvu po-kazati tako, kakoršna je. Le to delo je treba o-praviti, pa tebe ne malik iz ila ob tla, kolikor je dolg in širok. To delo se mora izvršiti. Naš najglasnejši klic v sedanjosti dobi je: Dol s kleri-kalizmom!

Sijajna zmaga angleških ru-darjev.

Mogočno gibanje angleških rudarjev je kronano s sijajno zmago. Se vedno je v premo-govnikih svet mir in smrtina tiho kakor na po-kopališču, pridne rudarske roke še ne spravlja-jo črnega zaklada na božji dan, in vendar la-

gotovljen prostor na rezervirani tribuni; zakaj pehanje pred durmi bazilike je bilo že od šestih zjutraj strašno. Bili so tako previdni, da so odprli ograjo že tako zgodaj, dasi je bilo do-ločeno, da bo maša, ki jo je imel brati papež sam, šele ob desetih. Tristočrni romarjev, ki jih je štel mednarodni romarski zbor Petrovega vinarja, so podeseterili turisti, ki so bili prav tisti čas v Italiji, ker so vsi pohiteli v Rim, da bi videli tako veliko, zdaj že tako redko pape-ževo slavnost. Temu se je pridružil še sam Rim, verniki, pristaši, ki jih je imela Sveta Stolica tam kakor v vsakem mestu kraljestva in ki so vsi hiteli demonstrirati, če se je pokazala pri-lika za to. Po številu izdanih vstopnic je bilo pričakovati do štiridesetstisoč gledalcev. Ko je Pierre ob devetih stopal čez trg, da bi od ulice S. Marta prišel do Porta Canonica, kjer so pre-vezovali rožnate listke, je videl še pod portikom fasad neskončni rep, ki se je silno počasi pomikal naprej. Gospodje v črnem fraku, člani katoliške-ga kluba, so tekali po solcu sem in tja in s po-močjo oddelka papeževih žandarjev skrbeli za red. Večkrat je nastal v množici hud prepir in sredi neprostovoljnega pehanja so včasih tudi pesti suvale. Vročina je kar dušila; dve ženi so morali napol zmečkani odnesti.

Ko je Pierre vstopil v baziliko, je bil ne-godno presenečen. Ogromna ladja je bila vsa odeta. Petindvajset metrov visoki stebri in pi-lastri so bili oviti s starim, rdečim damastom z zlatimi franžami, in tudi podaljšane stranske ladje so bile vse zagrnjene z enakim blagom. Skrivanje tega ponosnega marmolra, vse ble-sčeče krasote pod to staro, pobledelo svilo je res kazalo čuden okus in delalo vtisk izumetničene-ga in bornega naklita. Ali še bolj se je začudil, ko je opazil, da je bil tudi bronasti kip sv. Petra liki živ papež odet s krasno papeževsko obleko in da je imel tiaro na kovinskih glavici. Nikdar se ne bi bil mislil, da je mogoče odevati kipe, zato, da bi bili počaščeni ali pa da bi mogli ljudje bolj zijala prodajati; učinek se mu je zazdel klavrn. Sveti oče je imel brati mašo pri pape-

Številke kažejo, kako so v treh največjih rudniških okrajih rasle in potem padale mezde v letih 1890—1911.

hko govorimo o popolni zmagi angleških rudni-skih tlačanov.

Brezprimerna složnost angleških rudarjev, obdovanje zbujajoča disciplina delavske ar-made, polne blagajne strokovnih organizacij so premagale vse ovire in težave. In ker se svo-jeglavni rudniški lordi niso hoteli ukloniti de-lavski zahtevi, sta se parlament in vlada odlo-čila, da prisilita rudniški kapital h kapitulaciji pred človeškimi pravicami.

V deželi, kjer je tekla zibelka menšestrskega liberalizma in kjer je kapitalistično gospodar-stvo razvito do najvišje popolnosti, je državna oblast predložila parlamentu zakon, ki obsega vse rudarske zahteve, in parlament je v prvem branju soglasno pritrdil vladni predlogi, tako da bodo konec tega tedna rudarske zahteve obdane z vsemi sankcijami in garancijami res-ničnega državnega zakona.

Po vladni predlogi je vsem rudarjem, ki delajo pod zemljo, zagotovljena minimalna mezda. Posebni okrožni odbori, sestavljeni napol iz delavskih, napol iz rudniških zastopnikov, ki si bodo izbirali nepristranskega predsednika (v slučaju nesoglasja ga bo imenovala vlada), bodo določali višino minimalne mezde; ti od-bori bodo izgotovili tudi določbe, ki naj zasigu-rajajo rednost dela. Delavci bodo upravičeni, da iztožijo minimalno mezdo od rudniških lastni-kov, če se drže omenjenih določb, ki naj garan-tirajo redno delo.

Najvažnejše na vladnem načrtu, ki je za-mišljen kot triletni provizorij, je to, da ne ob-sega nobenih kazenskih določb in da pušča de-lavcem neskaljeno pravico do stavke. Dočim si kontinentalne vlade belijo glave, kako bi oro-pale delavstvu koalicijsko svobodo in ga oci-ganile za najzdatnejše in najuspešnejše orožje v razrednem boju: za pravico do stavke, je angleška vlada pod pritiskom organiziranega delavstva podelila rudarskim zahtevam značaj zakona, ne da bi se dotaknila stavkovne pravi-ce. In v tem, da so dosegli vse, kar so hoteli, da niso popustili niti pičice od tega, kar so si za-črtali, v tem se razodeva popolnost rudarske zmage.

Sijajni rudarski uspeh pa je velikankega pomena za vse delavsko gibanje: razločno ka-

že delavstvu, da so velike zmage na strokov-nem polju dosegljive le, če si delavstvo osvoji močan vpliv na državno oblast. Strokovna in politična organizacija sta delavstvu potrebni kakor dve nogi za zmagoslavno hojo naprej.

Minister za deseturni delov-nik.

V francoskem parlamentu se je končala de-bata o deseturnem delovniku. Razpravo kara-terizira izborni govor ministra javnih del, Jeana Bourgeois, ki je argumente nasprotni-kov predloge imenitno razčefral. — Mi-nister Bourgeois stoji odločno na stališču me-ščanske demokracije veruje v solidarnost vseh razredov smatra razredni boj za slabo iznajdbo socialistov in pričakuje socialno reformo od moralnega spoznanja posredujočih. Toda ravno zato ker govori iz njegovih izvajanj meščan-ski državnik, je za delavce njegova argumen-tacija tem zanimivejša in objaviati hočemo naj-važnejša mesta tega govora, da se prav po-kaže razlika med tem ministrom radikalne re-publike in raznimi birokrati več ali manj »so-cialnih« monarhij. Minister je izjavil:

Gotovo se mora poslušati s pozornostjo slehna opozicija, ker zastopa brezdvomno in-terese morda tudi pravice, ki jih imamo pre-skušati in v kolikor zaslužijo, tudi spoštovati. Tod spominj se na to, da se je dvigala opo-zicija slične vrste skoraj proti vsem zakonom, ki so zadevali ureditev dela. Tako leta 1898, proti zakonu o zavarovanju zoper nezgode, le-ta 1900, proti zakonu o mešanskih obratih itd. Vsaka reforma te vrste, ki zahteva kako žrtve privatnih interesov izziva odpore. Toda oziri na občni interes morajo zmagati nad oziri na privatne interese.

Država posreduje v gospodarskih zadevah na dvojni način. Na eni strani v zmislu varstva industrije, če gre za carine in premije. To po-sredovanje se je utemeljilo z nacionalnim inte-resom. Toda ravno tisti oziri opravičujejo tu-di posredovanje države takt, kadar gre za drugi vir nacionalne produkcije — za delo. Opozicija podjetniških skupin je vsekakor

čerimi drugimi verniki. Vendar je bila bazilika, v kateri je prostora za osemdeset tisoč ljudi, le do polovice napolnjena od te množice; videl je, kako se je svobodno gibala po stranskih ladjah in se zastavljala med stebri, od koder je bilo najlažje zasledovati prizore. Videti je bilo posa-mezne kretne ljudi, in iz neprestanega mrmra-nja so se dvigali osamljeni klici. Skozi visoka okna so padali visoki solčni trakovi, da so po-stajale rdeče damastne zavese krvavo rdeče, in so osvetljevali razburjene, mrzlično vznemir-jene obraze kakor odsev požara. Sveče in se-deminosemdeset svetilk konfasje je nalililo v tej svetlobi medlim nočnim lučkam. Nič drugega ni bilo kakor posvetna odeja cesarskega boga rimske krasote.

Naenkrat je po pomoti nastalo hrupno ve-selje. Razleglo so se kriki in od ust do ust je šlo: »Eccolo! Eccolo! Tukaj je! Tukaj je!« Za-čelo se je hudo pehanje; nasprotne struje so povzročile tolmupe v poplavi ljudstva; vse je iztegovalo vratove, se vspenjalo in se gnalo bla-zno naprej, vsakdo je hotel videti Njegovo sve-tost in izprevod. Ali bil je le oddelek plemiških gardistov, ki se je razpostavil desno in levo od oltarja. Ljudje pa so jih obdajali in spremljali z laskavim mrmranjem, ki je bilo namenjeno njihovemu lepemu držanju ter njihov pretrani vojaški negibčnosti in lesenosti. Neka Ameri-čanka je dejala, da so krasni možje. Neka Rim-ljanka je pripovedovala prijateljici Angličanki posameznosti o elitnem zboru. Pravila je, da so si mladi aristokratije včasih šteli v čast, če so bili njega člani, ker jih je veselilo, če so se mogli v bogatih uniformah sukati pred damami; sedaj pa je tako težko dobiti člane, da se morejo zado-voljevati z lepimi mladeniči dvomljivega in pro-padlega plemstva, ki so veseli, da dobe borno mezdo, ki jim omogoča življenje. Še četr ure so trajali privatni razgovori in napolnjevali vi-soke ladje s svojim hrupom. Bilo je kakor da je človek med nepotrpežljivim, ki se preganja, pri-čakuječe slovesno igro, čas s tem, da ogleduje ljudi in si pripoveduje povesti o njih.

EMILE ZOLA: Rim.

V njegovih izvedljivih očeh je bilo, kakor da z zadnjim pogledom radostno spoznavajo u-trujenost in negotovost, ki se je slikala na nje-govem obrazu. Ko je izginil, in ko mu je tudi Narcisse na lahko stisnil roko in se poslovil, pa je ostal mladi duhovnik sam, je občutil, kako se dviga teman in jezen protest v njegovi duši. Njegovo dobro razpoloženje! Kakšno dobro razpoloženje? Ali upa ta Nani, da ga utruja, da ga nažene v obup, postavljajoča ga neprenehoma pred zapreke, in da ga potem z lahkoto prema-ga? Drugič se mu je pojavil hipni, ubežni ob-čutek, da ljudje vseokrog njega trudijo, da bi ga obkolili in zlomili. V ponosni zavesti je za-ničiljivo zrl na to; čvrsto je zaupal v svojo od-porno silo. Vnovič si je prisegel, da ne popusti nikoli, da nikdar ne preklične svoje knjige, naj se zgodi karkoli. Če vstraja človek pri svojem sklepu, je nepremagljiv. Razočaranje in preko-sti, kaj to! ... Ali preden je odkorakal preko tr-ga, je še enkrat dvignil pogled k oknom Vati-kana, in vse se mu je strnilo v enem: Nič ni ostalo razun denarja, ki je s svojo silno, ne-zgledno težo zadnja spona, vezoča od nizkih skrbí posvetnega gospodarstva oproščenega pa-peža z zemljo, razun tega denarja, ki mu nalaga dolžnosti, ki je postal slab zlasti vsled tega, ker se daje na tak način. Potem se je vendar zopet razveselil, ker se je domislil, da vendar niso v resni nevarnosti njegove sanje o čisto duhov-nem papežu, ki je zakon ljubezni, duhovni gla-var sveta, če je v denarju le vprašanje pojmovanja. V srečni razvnetosti vsled izrednega prizo-ra, ki ga je bil videl, ni hotel nič drugega več kakor upati: Da, ta slabotni starec se je bleščal kakor simbol človeške osvoboditve; množice so mu pokorne in ga obožavajo, in le njegova roka je tako vsegaomogočna, da lahko obnovi vlado ljubezni in miru na zemlji.

Na srečo je imel Pierre zati ceremonijo dru-gega dne rožnat listek, s katerim mu je bil za-

skoraj enodušna, četudi je pred komisijo nastop različnih interesiranih kategorij kazal prav prave jasne nianse. Pa vzemimo, da bi bila anketa prinesla enodušen odpor podjetniških organizacij in vzemimo na drugi strani, da bi s tem soglašale tudi delavske organizacije. Kaj bi bilo to storišče? Jokat bi bilo treba, kje je resnica in pravica, trebalo bi torej problem študirati v njegovi globini, da bi prišli do pravične rešitve.

Markiz de Dion (znani avtomobilni fabrikant) kliče: V dveh letih se bodo vzroki navažali za osemurni, pozneje za sedemurni in šesturni delovnik! (Res je! na skrajni levi.) Do ruina francoske industrije se bodo navajali isti argumenti. — Minister (nadaljuje): Se neko drugo predvprašanje je, ki ga bo treba takisto rešiti. To je vprašanje, ali naj delamo sprejetje zakona odvisno od kakšnega mednarodnega dogovora. Nihče ni bolj kot jaz pristaš mednarodne akcije, ki omogočuje izpeljavo reform v popolni sigurnosti. Toda izkušnje me uče, da to ne more biti izključna metoda. So slučaj v katerih bi, če bi hoteli čakati na dogovor med različnimi državami, morali se zmerom čakati in ga nikoli ne bi dosegli. Da pridemo do mednarodne zakonodaje, za to je treba po mojem mnenju več predpogojev. Pred vsem treba, kadar gre za zakonodaje, ki zadeva organizacijo dela, napraviti eksperiment in pokazati zgled. Ako noben narod noče ničesar storiti preden gre na mednarodno konferenco potem se bodo s konference vsi razšli ne da bi bili kaj izvršili.

Vprašajmo se: Je-li reforma krivična, je-li nevarna? Ako je pravična in ni nevarna, potem se je lotimo! Na ta način bomo imeli zase moč javnega mnenja in delavci drugih dežel bodo rekli svojim podjetnikom: Vi nimate pravice, odrekati nam to reformo ker jo ima ena velikih sosednih držav, Francija, že izpeljano.

Priznam, da se zna nacionalna produkcija vsled sprejetja zakona nekoliko zmanjšati. Toda to samo mimogrede in gotovo ne v toliki meri, da bi bila produkcija te dežele resno oškodovana. V vseh industrijah in v vseh deželah se podjetniki prizadevajo, da zvišajo uspeh dela. Pri tem prihajajo v poštev osebno delo in delo strojev. In ne boste mi oporekali, da se napredek meri ob dejstvu, da delež strojev od dne do dne narašča. Industriani problem je torej sledeč: proizvajalne stroške zmanjšati v kljub skrajšanju delovnega časa in povišanju mezd s pomnoženim uspehom dela. Kakšen je sedaj ta problem za zakonodajalca? Ker se uspeh dela redno povišuje, se število delovnih ur lahko skrajša, ne da bi se s tem izpremenili meza in proizvajalni stroški. Če se povišanje delovnega uspeha izenači z zmanjšanjem produkcije, ki nastaja iz okrajšanja delovnih ur, potem je problem rešen. Hočem tu citirati zanimiv zgled nekaterih državnih obratov. V delavnicah narodne artilerije se je število delovnih ur od leta 1904, zelo znatno znižalo. Prosil sem vojnega ministra naj mi poroča o učinkih te odredbe, in sem dobil sledeč odgovor: Delovni čas se je od leta 1906, skrajšal od deset na devet in od leta 1908, od devet na osem in pol ure. Te redukcije delovnega časa so se izvršile, ne da bi se bil s tem položaj znatno izpremenil. Čemu imamo to zahvaliti? Seveda neprestanemu zboljševanju delovnih instrumentov in boljši organizaciji dela.

Minister govori nato o francoski industriji z ozirom na deseterurni delovnik in dokazuje s številkami, da je ta problem francoske industrije itak že blizu rešitve. Hočem sedaj — nadaljuje minister Bourgeois — obrniti pozornost zbornice na drugo, na moralno stran vprašanja. Abbé Lenire je nedavno dejal: Človeško delo ni blago. To delo je nekaj več. Delavec ne vidi v delovni pogodbi samo vprašanje večjega ali manjšega denarnega dobička. On angažira v pogodbi svojo osebo, da tudi svojo ženo in svoje otroke — moralno ekzistenco svojcev. Ne smemo tedaj polagati na tehtnico samo denarnih vsot, upoštevati moramo tudi osebno dostojanstvo in varnost življenja človeškega.

In kaj bo socialni dobiček našega zakona? Po našem mnenju naj ta zakon pomaga utrditi delavčev družinski življenje. V krogu svojcev bo delavec pridobil na dostojanstvu in na nagnosti. Postal bo iz njega državljani, ki se zaveda svojih dolžnosti. Prehajam preko srečnih konsekvenc našega zakona za varnost — slišali smo, da so nezgode od devete delovne ure naprej pogostejše — in na izobrazbo učencev. Toda ne brez mučnega občutka sem slišal razvijati argument: Kaj bo delavec s svojim prostim časom začel? Ali ste si gotovi, da ga bodo tudi dobro uporabljal? Da, čisto gotovo delavec bo prosti čas dobro uporabljal. Govori se o alkoholizmu. Jaz spadam k tistim, ki se s temi vprašanji socialnega zdravstva že dolgo časa bavijo. Oprostite mi, da to izrečem — toda svojega prepričanja nisem črpal iz ministrskih aktov temveč iz vsakdanjih študij celih dvajset let. In zato konstatiram, da je ravno v industrijah s kratkim delovnim časom alkoholizem najmanj razvit. (Odobravanje na levi in na skrajni levi.)

Sta dva velika interesa, ki prihajata v poštev. Ne samo osebni interes delavca ali podjetnika — za delavca manj utrujenosti, več zdravja in več svobode; za podjetnika več produkcije in manj bremen — temveč višji interes, ki je nad osebnimi: interes, ki je podjetnikom in delavcem skupen kot udom socialnega telesa. Vprašati se moramo predvsem: Kako daleč lahko gremo brez škode za narodno bogastvo, daomogočimo masi francoskega delavstva ono vzrast njene fizične, duševne in moralne vrednosti, ki bi postala za celo deželo nov vir napredka? Iti moramo tako daleč kot mogoče. Kajti čim dalje gremo, tembolj obogatimo zaklad človeškega materiala, brez katerega bi bil denarni kapital brezploden.

Kar hočemo je to, da najde delavec kakor vsaka človeška osebnost potom zakonodaje možnost svojega popolnega razvoja. To je moralni smoter zakona!

NOVICE.

*** Vazna odločba najvišjega sodišča o imunitiziranju konfiskacij.** Na seji poslanske zbornice 11. junija 1909 so sodr. Pik, Hudec in tov. interpelirali justičnega ministra o zaplenbi članka o čenstohovskem samostanskem skandalu in slike iz življenja razuzdanih pavlanskih bratov z Jasne Gore. Interpelantje so svoji interpelaciji priložili tudi zaplenjeno sliko. Nato so bili članki s sliko vred izdani v posebni brošuri, ne da bi bilo na knjižici označeno, da je bila nje vsebina predmet interpelacije. Odgovorni urednik je bil na to po § 24. tiskovnega zakona obtožen pregreška, da je objavil prepovedan spis in budjeviško sodišče ga je obsodilo. In ničnostno pritožbo obsojenega uradnika pa je najvišje sodišče sedaj razveljavilo obsodbo okrožnega sodišča in uradnika oprostilo, češ da dostavek imunitetne klavzule (da je bila vsebina predmet parlamentarne razprave) ni potreben, in da tudi konfiscirane slike postanejo deležne imunitete, če so priložene interpelaciji. Satirični listi se bodo lahko nekoliko oddahnili, ker jih je odločba najvišjega sodišča osvobodila konfiskacijskega furorja različnih državnih pravdnikov.

*** Anketa o izseljevanju.** V trgovinskem ministrstvu se je začela anketa o izseljenem vprašanju in so bili doslej zaslišani le izvedenci iz Galicijskega, kjer je izseljevanje najmočnejše. Diskusija se je gibala v glavnem okoli izseljeniškega zakona. Sprožala se je želja, da zakon uredi ne le prekmorsko, temveč tudi kontinentalno izseljevanje, zlasti v Nemčiji. Naglašala se je potreba po ustanovitvi izseljeniškega urada. Posamezni izvedenci so se obširno pečali z delovanjem izseljeniških agentur in s prevznimi pogodbami.

*** Korupcija v budimpeštanskem občinskem svetu.** Pred nekaj leti je zasedel županski stollec dr. Barczy, ki je prinesel svežega socialno-političnega duha v občinsko upravo. Stare budimpeštanske korupcije in mogel izvršiti. Pred štirimi desetletji je občina posestnikom velikih svinjakov v predmestju Steinbruch, kjer je osredotočena vsa ogrska kupčija s prešiči, odstopila 176.000 klafter sveta za 817.000 s pogodjo, da ima svet le služiti kupčiji s prešiči. Od tedaj je vrednost zemljišča narasla na okroglih devet milijonov kron. Kupčija s prešiči je bila že pred nekaj leti prenešana iz tega predmestja; posestniki svinjakov, ki bi radi razparcelirali zemljišče v stavbišča in si nabrali težke milione, so pred nekaj meseci prosili občino, da za 380.000 K odstopi od svojega pogoja. V komisiji je bil tedaj zaradi te nesramne ponudbe velik vihar, in človek bi bil mislil, da bo občinski svet kratko in malo zavrnil brezobzira. Ali stvar se je zanimala. Pred nekaj dnevi je občinski svet brez debate ugodil želji ondodnih posestnikov, ki so med tem zvišali svojo ponudbo za 100.000 K. Tako je brez šuma in ropota zdrknilo nekaj milijonov občinskega imetja zemljiškim spekulantom v žep.

*** Iskanje »zarote« v Italiji.** Z veliko vneto voha policija in meščansko časopisje za komplotom, ki naj je potisnil napadalcu kraljevske dvojice orožje v roke. Uradnik klerikalnega »Banco di Roma« pripoveduje, da je slišal takoj po atentatu pogovor dveh oseb: »To pot se ni posrečilo, pojde pa drugič bolje!« »Cronica. Prealpina« fantazira o zaroti, ki so jo na Švicarskem organizirali mladoturki. Nek nemški inženir je sporočil italijanskemu poslanstvu, da je prisluškoval razgovoru treh oseb, ki so se za 4. in 5. marca odpravljale v Italijo, da izvrše atentat in se pomenkovale o nagradi 500.000, če se napad posreči. Vse te legende so neznansko smešne, če pomislimo, da je napadalec d'Alba živel kot samotar, da ni z nikomur občeval in da je revolucijerki pred več meseci in da je povrh vsega analifabet, ki ni mogel stati z nikomur v pisni zvezi. Kako se policija trudi, da naknadno ustvari komplot, kažejo časniške vesti, da obetajo napadalcu svobodo, če izda imena svojih »sokrivcev«.

*** Napaden Carrère.** Iz Rima poročajo: Še je javnosti v spominu slučaj korespondenta francoskega lista »Temps«, Carrèrea, ki ga je od mladoturkov najet morilec zaradi njegovih Italiji prijaznih poročil ranil z bodalom. Takrat so se imenovali francoski časnikarji izkazovali velikanske časti, ker so Italijani vzeli ta dogodek za povod, da so protestirali proti manj ugodnemu stališču drugih izomskih časopisov in časnikarjev. Zdi se sedaj, da so te velike časti porodile v iznajdljivi glavi drugega časnikarja željo, da bi bil tudi on, četudi v manjši meri deležen takega čestčenja. Pred par dnevi je prišla iz Tripolisa brzojavka, da je žurnalista de Maria, korespondent v Bolonji izhajajočega »Resto del Carlino« postal žrtev nekega političnega atentata; bil je pri ježi med Tripolisom in Aincaro zadet in lahko ranjen od kroglice. Časopisje je takoj pognalo krik, da je to maščevanje Turkov zato, ker da se je Mariji posrečilo, da je dobil preoblečn pred Aincaro važne informacije. Zdi se pa da italijanske oblasti v Tripolisu niso več tako lahkovorne kakor za časa atentata Carrèrea, kajti bila je od ondodnega policijskega ravnatelja Alovigija uvedena natančna preiskava s pretresljivim rezultatom, da so korespondenta de Maria obtožili, da je vedoma varal oblasti. Mož si je vso storijo na lepem izmislil, da bi si za svoj povratak v Italijo nataknil nekaj pavogave perja. Najlepše pa je, da se mu je načrt že skoro posrečil, kajti rimski časnikarski sindikat mu je poslal brzojavno svečano častitko kot »žrtvi ljubezni do resnice«. Blamaža torej ni baš majhna.

*** Reški imenitniki se pravdajo.** Iz Reke poročajo z 18. t. m. Danes se je pričel tu proces kralj. notarja Füzusa proti sodniku Panczeri. Pravda je v zvezi z neko igralsko afero prejšnjega guvernerja na Reki, grofa Haka, tekmo katere je obtoženec tožitelju očital različne nečestne stvari. Pravda bodo najbrže trajala dalje časa, ker je povabljenih več kakor 70 prič.

*** Zopet zastrupljenje z metylalkoholom.** V začetku prejšnjega tedna so v Gelsenkirchenu obolele razne osebe od žganja, ki so ga bile same napravile. Do sedaj je šest oseb umrlo, in sicer štirje rudarji in dve ženski. Material iz katerega so napravili žganje, so bili kupili v

Stavka na Nemškem.

Veliki rudnik Shamrock v Herne, kjer je policija »varovala« stavkokaze, kar je povzročilo velike nemire.

drogeriji. Domneva se, da so v drogeriji dobili špirit, ki je bil z metylalkoholom denaturiran. *** Katastrofa na morju.** Parnik »Oceana«, ki se je naltajal na poti v Indijo, je trčil v Kanalu na nemški parnik »Pisagua«. Potnike in moštvo »Oceane«, ki je bila težko poškodovana, so potem pri Casthournu izkrcali. »Pisagua« je svojo pot nadaljevala, a končno je v potapljanjem se stanju jedva dospela do Doverja. »Oceana« se je pozneje potopila. Štiri osebe pogrešajo.

*** Legacijski tajnik — goljuf.** Prejšnji švicarski legacijski tajnik dr. Bingolf, ki je bil več let v vnanjih službah Švice ter je v zadnjem času v univerzali v Tübingenu in Heidelbergu zagrešil različne sleparije, je bil v Tübingenu zaradi večkratne goljufije obsojen na šest in pol mesece ječe.

*** Bogat dar za Hervéja.** Znaní francoski antimitarist Hervé je dobil bogat dar. Neki poročnik pehote, ki so ga Hervéjevi spisi tako prevzeli, da je izstopil iz oficirskega stanu mu je dal pol milijona v dar.

*** Eksplozija v ruskem rudniku.** V ruskem rudniku »Italiemka« je nastala težka eksplozija plina, ki je zahtevala mnogo žrtev. Do sedaj so našli 59 mrtvecev. 10 delavcev pa je dobilo težke poškodbe.

*** Proces poslance Stapinskega.** Pred kerkovskim porotnim sodiščem se je vršila v ponedeljek obravna radi razžaljenja časti načelnika poljske ljudske stranke, poslanca Stapinskega proti uredniku vsepoljskega lista »Ojezyna«. Andreju Novaku, ki je tožitelju očital, da se je prodal bivšemu finančnemu ministru vitez pu. Bilinskemu in sedanjemu ministru za Galicijo, Dlugoszu ter izdal koristi kmetov. Obtoženec je izpovedal, da se ne čuti krivega, ker članka ni pisal sam. V ostalem pa je pripravljen nastopiti za inkrimirane trditve dokaz resnice. Stapinski je leta 1908, v deželnem zboru izjavil, da bo dal ceste tlakovati z glavami šlachčev. Pozneje pa je Stapinski delal svojo politiko odvisno od materielnih koristi ter je sklenil s poljsko konservativno stranko zvezo. Stapinski je prej takratnega finančnega ministra dr. Bilinskega najostreje pobijal tako, da se minister niti v »Poljski klub« ni upal prihajati. Ko pa je Stapinski dobil od Bilinskega dva milijona kron za sanacijo parcelne banke, je boj proti Bilinskemu in proti vladi ogustil. Dalje se je Stapinski prodal s tem, da je odstopil »Länderbank« za 150.000 kron neko koncesijo za nafto, ki jo je kot poslanec izposloval za neko tretjo osebo. Stapinski sedanjega ministra za Galicijo, Dlugosza, ni hotel sprejeti v poljsko ljudsko stranko. Šele, ko je Dlugosz poslancu Stapinskemu dovolil, večjo posojilo, je poslednji svoje mnenje izpremenil. Kot priče Stapinskega so bile zaslišani: minister Dlugosz, sedanjí skupni finančni minister dr. Bilinski in pa deželni poslanec Hupka. Vseti tri priče so izpovedale v prilog Stapinskemu in stvar predstavile tako, da bi imel Stapinski po teh izpovedbah popolnoma čiste roke. Zlasti sta pa ministra odločno tajila, da bi bil Stapinski na kalršenkoli način materielno odvisen od njiju. Jedva pa se je bila prečitala izpovedba ministra Bilinskega, je Stapinski izjavil, da o ozirom na izpovedbe teh treh prič stvojo tožbo — umakne! Izpovedbe teh prič, da so namreč dokazale, da so trditve obtoženca na vse strani neresnične. Urednik Novak je bil nato oproščen od obtožbe. — Da je Stapinski tako nenadno umaknil svojo tožbo baš v trenutku, ko bi morale biti zaslišane tudi nasprotne priče, je izvalo v sodni dvorani splošno presenečenje in se ta korak smatra za eklatanten poraz poslanca Stapinskega.

Člani Vzajemnosti

so vabljeni danes v četrtek takoj po delu — snidejo na kratek pogovor v društvenih prostorih Selenburgova ulica 6. Sestanek je važen in bo hitro opravljen, pričakuje se torej zanesljiva udeležba. **Načelnistvo.**

Ljubljanske strokovne organizacije

imajo danes v četrtek ob 6. zvečer važen sestanek v društvenih prostorih. Posebna vabila se ne bodo izdajala. Vsi člani se prosijo, da se ga zanesljivo udeležijo in da pridejo kar od dela, pa bo zadeva, o kateri se želi zvedeti mnenja sodrugov, hitro opravljena.

Ljubljana in Kranjsko

— **Občinski škandal v Mostah.** Politična oblast je sodno stigmatiziranemu moščanskemu gerentu naročila sestavo volilnih imenikov. S kakšnim respektom je skrejel to uradno naročilo, kažejo njegove besede, da bo sprejel v volilni imenik le tiste delavce, ki so na županstvu priglasi in da bo odbil vse reklamacije nezglašanih volilcev. Tega oblastnega človeka, ki bi z očitno zlorabo uradne oblasti rad podaljšal štete dneve svojega županovanja, katero mu je neslo več kot vsaka kupčija, bomo že

naučili politične sposobnosti, in da bo stopal natanko po stopinjah postav., zato bomo poskrbeli. Vse sodrugi v Orazmovem pašaliku pa že sedaj pozivamo, da začno s predpripravi za volilni boj!

— **Člansko zborovanje konzumnega društva za Ljubljano in okolico,** okrožje Vič-Glince bo v soboto, dne 23. t. m. na Glincah v gostilni Amerika. Vabijo se vsi konzumentje, da se tega zborovanja v kar najobilnejšem številu udeležijo.

— **Županska volitev na Jesenicah.** V nedeljo 17. t. m. je bil izvoljen za jeseniškega župana dosedanjí gerent Čebulj z 23 proti 8 glasovi, ki jih je dobil klerikalec V. Černe. S to volitvijo se je končala anarhija, ki je nad 5 let tlačila Jesenice, če pogledamo le na Čebuljevo samovoljno paševanje. K volitvi pa je c. kr. komisar zabranil vstop poslušalcem, proti čemur moramo najodločnejše protestirati, ker volitev župana je javna, ne pa tajna. Ako mislijo gospodje klerikalci tako ravnati v prihodnje se s tem obsojajo že sami. Pri zglaševanju odborikov se je med vsemi odlikoval degredirani Gatej, ki je z mogočnim glasom zaklical »Hier«, kar je vzbudilo pomilovalen smeh; mož je pač mislil, da je v tovarni pri »foršusu«. Z izvolitvijo Čebulja za župana se tudi pojavlja opozicija v klerikalni stranki, ker kandidatov za županski stolec je bilo več; prevarani so s tem posebno planinci in Hruščanje, ker so ob obvolitvah klerikalci med njimi agitirali s tem, da bo domačini župan.

— **Hitra pošta.** V Logatcu je hitra pošta, rabi namreč 3 dni v Ljubljano. Nekdo je oddal v Logatcu 16. t. m. pismo, v pismu je naznanil znanca v Ljubljani na 17. pop. svoj prihod. 17. t. m. pa je prišel v Ljubljano, srečno je znanca dobil — o pismu seve ni bilo ne duha ne sluha. Šele 19. t. m. dop. je pismo priromalo v roke adresatu. Lepe razmere v času avtomobilov in aeroplanov.

— **Solčni mrk 17. aprila.** Za prihodnji mesec sta napovedani dve nebesni prikazni: delne luninemu mrku 1. aprila bo sledil 17. aprila solčni mrk, ki ga zvezdoslovci pričakujejo z napeto pozornostjo. Dozdevna premera solca in lune, ki ga bo zakrila, bosta skoro enaka, tako da ni mogoče napovedati, če bo solčni mrk na kakšni točki zemeljskega površja popoln, ali pa bo postal povsod viden se svetel obroč solca. Mrk se bo najpoprej opazal v severnih pokrajinah Južne Amerike, potem na atlantskem oceanu, severozapadni Španiji, na severnem francoskem, v severozapadni Nemčiji, na Vzhodnem morju, v Rusiji in nazadnje v Sibiriji. V Venecui se konča solčni mrk ravno ob solnčnem vzhodu, v Sibiriji ob solnčnem zatonu. V Evropi je čas za opazovanje jako ugoden in bodo astronomi dogodek vestno izrabili za znanstvene študije. Pa tudi za laika bo pojav zanimiv, ker bo mesec zakril človeškim očem skoro devet desetih solnčnih obel. V naših krajih nastopi solčni mrk med 11. in 12. uro popoldne.

— **Aretiran slepar.** Zaradi raznih sleparij je mestna policija aretirala bivšega bančnega in borznega komisarja Andreja Passegerja z Dunaja, ki se je klatil že dalj časa po Ljubljani in izvršil tudi že več sleparij. V nekem tukajšnjem hotelu je napravil dolga za 365 K 30 vin. in je na ime nekega duhovnika poskušal od neke trgovke na Starem trgu izvabiti 500 K. Passeger je bil zapleten tudi v »delovanje« »Glavne« posojilnice.

Idrija.

— **Mezdno gibanje v Idriji.** V nedeljo, dne 17. t. m. je bil pri nas zopet javen shod, sklican od podružnice »Unije«. Dvorana pri »Črni orlu« je bila ob določenih uri natlačena polna. Spored shoda je bil: Odgovor c. kr. rud. direkcije na resolucijo javnega shoda z dne 25. februarja in sklepi k temu. Načelnik podružnice sod. Pernel otvori shod, zagotovi vsakemu besedo ter podeli besedo poročevalcu sod. Strausu. Ta naj prvo apelira na navzoče, naj bodo stvarni pri razpravi, naj se oglašajo pravilno k besedi, potem je prepričan, da bo shod imel boljši uspeh od zadnjega, ki ni bil dovolj premišljen. Na to prečita odgovor rudniške direkcije, razmotri sklep in uspehe zadnjega shoda ter stavi navzočim v pomislek, kaj se da doseči k staremu opravičniku, ki je bil veliko slabši od novega in v koliko se morejo popraviti krivice novega opravičnika, vsled katerih so nekateri delavci nasproti drugim oškodovani. Mnenja je, da delavstvo vzame to, kar je boljše in skuša to še izpopolniti. Glavne krivice novega opravičnika obstoje v tem, da se delavci ne bi po službenih letih tako uvrstilo, da bi bili v svoji službeni dobi enako deležni najvišje plače 4 K v II. plačilnem opravičniku. Na primer: dva delavca, eden oženjen in drugi samski, imata enako po 21 let službe. Ker ima prvi 2 otroka, je dobil po novem 3 K 40 vin. plače pride s 30 letom službe že v 5. stopnjo II. plačilnega opravičnika; torej na 3 K 80 vin. oziroma s 33 leti službe do najvišje plače 4 K, dočim je dobil drugi, ki je samec (in ni rečeno, da se ne poroči) le 3 K plače in pride že le s 30 letom

službe do stopnje prvega do 3 K 40 vin, oziroma s 39 letom službe še le do 3 K 80 vin. II. plačilnega opravnilnika, do najvišje plače 4 K pa sploh ne pride. Drugi vzrok je, da se bolnišne dnine preniško odmerjajo, ter bi se morale zvišati ali pa bi se morali delavci tako uvrstiti, da bi pri bolniški dnni tudi ne bil nobeden prikrajšan. Tretja napaka je ta, da se akordno delo vsiljuje neglede na to, če delavec akorda noče. Kot nepravilno smatra poročevalec tudi to, da delavcem, ki hočejo žito še nadalje jemati, določajo vrste in množino, kaj in koliko naj vzame, ne glede na to, če ne rabi vsega, kar je predpisano. Tudi to naj bi se na prosto dalo, da si delavec kupi od erarja, kar sam hoče. Dalje, kurivo naj bi bilo brezplačno ali pa proti letni nagradi. Na to pojasnilo predlaga v smislu sklepa zaupnega shoda z dne 15. t. m. sledečo resolucijo: Shod skleni: Novi plačilni opravnilnik izdan dne 18. januarja 1912 c. kr. eraričnemu delavstvu v Idriji vzame delavstvo le pod sledečimi pogoji na znanje: 1. da veljajo temeljne plače za 8 ur dela; za 10 ur se plača proporcionalna temeljna plača več; 2. da se dosedaj zastopavljeni delavci takoj uvrste po njih službenih letih v višje stopnje tako, da se jim šteje 3letno stopnjevanje od dneva vstopa v službo naprej; 3. da se izvrščenje brez ozira na družino tako izvrši, da tudi pri bolniški dnni ne bo nihče prikrajšan; 4. da bode redna uvrstitve na tri leta in da po 27 letih službe prestopi vsak delavec v II. plačilnik stopnje 5 s temeljno plačo 3 K 89 vin, če že ni do te dobe v tej ali višji stopnji; 5. da se prišteje k zaslužku za vsacega otroka do 14 leta po 6 K doklade na mesec; 6. da se odmerjajo bolnišne dnine s 75 odstotki temeljnih plač; 7. da dobivajo delavci kurivo, drva ali premog brezplačno ali pa po 30 K letne doklade; 8. da se § 2. opravnika v toliko spremeni, da velja akord le tedaj, če delavec akordno pogodbo prostovoljno prevzame, v nasprotnem slučaju pa velja njegova dnevna mezda; 9. da se pri akordu enako delo enako plača; 10. da se delavcem, ki hočejo žito jemati, na prosto da, kakšne vrste in v koliki množini si hočejo žito vzeti ter da se jim žito računi vedno le po režijski ceni. K temu poročilu in resoluciji se oglasi več govornikov in sicer Kavčiča Jakob in Janez ter Logar kot klerikalci, ki niso naravnost proti resoluciji, vendar pa zagovarjajo sklep zadnjega shoda in star opavilnik, češ si je naš poslanec interpeliral, zakaj je že žito odpravilo. Sodruga Alič in Treven kot člana bivše komisije tudi stavita svoje pomisleke. Sod. Straus pojasni vrednost teh ugovorov z dokazi ter priporoča resolucijo v sprejetje. Sprejme se soglasno proti 5 glasovom. Končno apelira sod. Straus na navzoče, da se nehaajo med seboj osebno prepirati in naj raje stoji za tem sklepom vsi kot en mož, da se sklep lažje uresniči. Rudarski zadruzi pa se nalaga, da tekomo osmih dni preišče vse potrebne informacije, koliko delavcev in kako so prikrajšani, ter skliče v gradu sejo z uradništvom, da podpo dokazi sklep današnjega shoda in ga ugodno rešijo, ter nemudoma na drugem shodu poročajo o tem. Ta predlog se z navdušenjem soglasno sprejme, na kar predsednik nad 2 uri trajajoč shod zaključi.

kažejo ugodnejše in delavskemu boju prijaznejše razmere.

Brez uspeha ta boj ni bil: dasi je stavka končana, bo rudniški kapital le prisiljen, da po zaključnem boju regulira mezde. In za triumfiranje nad delavstvom rudniški mogotci res nimajo vzroka. Zakaj to je gotovo: iz lastne sile niso ugnali delavstva v kozji rog in le nezadovoljstvu krščanske organizacije se imajo zahvaliti, da niso bili v pravkar končanem boju grdo tepeni.

ZADNJE VESTI.

NESREČA NA JADRANSKEM MORJU.

Eden mrtev, 22 ranjenih.

Brioni, 21. marca. Včeraj ob 10. dopoldne je pri Brioniju zadel parnik družbe »Dalmatia«, »Bosna«, z mornariškim tenderjem »Fatur«. Kurjač na tenderju je bil mrtev, 22 oseb poškodovanih. »Bosna« je pripeljala tender v Pulj, kjer so izbrizgali vodo iz njega in ga potem odali v ladjedelnico.

SLUŽBENA PRAGMATIKA.

Dunaj, 21. marca. Odsek za državne uslužbenice je dovršil generalno debato o službeni pragmatiki in je v zvezi s svojih prvotnih sklepov, ne glede na zahteve vlade.

KLERIKALCI IN ZAGREBSKO VSEUČILIŠČE.

Dunaj, 21. marca. Vesti, da so slovenski klerikalci dosegli pri naučnem ministru Hussareku koncesije glede na reciprociteto z zagrebškim vseučiliščem, se ne potrjujejo.

WOLF IN NEMŠKA NARODNA ZVEZA.

Dunaj, 21. marca. Ker je nemška narodna zveza privolila, da pride zakon o vodnih cestah pred prazniki na dnevni red, je Wolf izstopil. Čez kratek čas pa je že preklical svoj izstop.

POLOŽAJ NA HRVAŠKEM.

Nov ban?

Zagreb, 21. marca. Te dni je bil tu zaupnik finančnega ministra Lukača in je obiskal bivšega naučnega šefa dr. Kršnjavega, ki je del časa igral vodilno vlogo v stranki prava. Obisk je imel namen, da se zaupnik Lukača informira o političnem mišljenju dr. Kršnjavega. Lukača je baje zadovoljilo poročilo njegovega zaupnika in hoče poveriti dr. Kršnjavemu banstvo, ako bo ministerski predsednik. Razširjena je tudi vest, da bo baron Rauch novi ban.

KHUENOVE VOLITVE.

Velika sleparstva.

Budimpešta, 21. marca. Pri včerajšnji nadomestni volitvi v Szeku, kjer voli vsega skupaj 181 volilcev, so uganjali vladni pristaši velika sleparstva. Samostojnega kandidata Lang so dan pred volitvijo prijeli in ga imeli čez noč ujetega. Lang je napravil ovadbo na državno pravdnitvo; državni pravdnik je dal prijeli predsednika volilne komisije in župana, ki sta se posebno odlikovala v volilnih sleparstvih. Seveda je bil ob takih manevrih izvoljen vladni kandidat Ernst Hat-Salussi.

OGRSKA KRIZA.

Khuen pri cesarju.

Budimpešta, 21. marca. Jutri ali pa v soboto pride grof Khuen-Hedervary zopet na avdienco. Mnogo članov magnatske zbornice se na vso moč trudi, da bi bil Khuenov kabinet zopet imenovan. Nekateri magnati so se zaradi tega trajno naselili na Dunaju.

SPLOŠNA STAVKA ANGLEŠKIH RUDARJEV.

Rudarji in vladni načrt.

London, 21. marca. Zaupniki rudarjev so včeraj dopoldne pregledali vladni načrt o minimalni plači za rudarje. Splošno so povdarjali, da ni nobene nepremagljive ovire za konec stavke, ako se načrtu zakaoni.

Stavkokaški Judeži.

London, 21. marca. Po več krajih je prišlo predvčerajšnjem do demonstracij proti neorganiziranim delavcem, ki so uganjali judeževstvo proti svojim tovarišem s tem, da so šli na delo. V Sankt Heleni je policija Judeže štela in je prišlo do spopadov, pri katerih je bilo ranjenih na obeh straneh več oseb.

Prijet voditelj.

London, 21. marca. V Salfordu so prijeli delavskega voditelja Thoma Manna, ki je dal v svojem listu pozivljati vojake, naj ne streljajo na stavkajoče, ako bi dobili tako povelje. Mann je bil ob aretaciji povsem hladnokrvn in se je smehljaj. Vsled aretacije Manna bo veliko protestno zborovanje.

STAVKA NEMŠKIH RUDARJEV.

Konec stavke?

Bochum, 20. marca. Včeraj je bila tu okrajna konferenca rudarskih zaupnikov, ki je sprejela resolucijo za konec stavke. Za resolucijo je glasovalo 349 delegatov, proti resoluciji 215, 13 pa se jih je vzdržalo glasovanja.

Nova stavka.

Bückenburg, 20. marca. Včeraj popoldne so bili po raznih krajih kneževine Schaumburg-Lippe močno obiskani rudarski shodi državnega rudnika v Oberkirchnu, ki so z ogromno večino sklenili stavko. V teh krajih je okoli 2500 rudarjev.

STAVKA RUDARJEV NA SEVERNEM ČESKEM.

Stavka se širi.

Mostec, 21. marca. Stavka narašča. Od predvčerajšnjega poldneva počiva delo v osmih

rovih. Oblasti so poslale stavkocazom žandarmerije na pomoč. Vsega skupaj stavka v mostškem okrožju okoli 8500 rudarjev. Predvčerajšnjem so bila pogajanja s podjetniki.

Gibanje v ostrovskega okrožju.

Moravska Ostrova, 21. marca. Včeraj se je sestavil poravnalni urad, ki ima danes sejo.

ITALIJANSKO - TURŠKA VOJNA.

Mirovno vprašanje.

London, 20. marca. V nasprotju s časniškimi vestmi zatirajo v poučenih krogih, da je bil odgovor italijanske vlade na predloge nevtralnih držav miroljuben in da se bodo pogajanja z Italijo najbrže nadaljevala, da se dobi oblika za predlog, ki bi ga nevtralne države naznanile turški vladi.

Carigrad, 20. marca. Zunanji minister Asim bej se je baje napram nekaterim diplomatom izrazil, da ne more Turčija nikdar sprejeti italijanskih pogojev, ker so nečastni zanjo.

Bombe iz zrakoplovov.

Tripolis, 20. marca. V Tripolisu in Homsu je položaj neizpremenjen. Italijanski zrakoplovi so križarili nad turškim taboriščem pri Suani Ben Adenu in vrgli nanj okoli 30 bomb, ki so se uspešno razletele. Arabci so se takoj razpršili, ko so opazili zrakoplove. Iz Benghazija poročajo, da je vrgel zrakoplovec Roberti bombe v taborišče. Ko je bil v višini 700 metrov, so ustrelili proti njemu šrapnele, a mu niso napravili nikake škode.

Praske pri Dorni.

Derna, 20. marca. Predvčerajšnjem je italijanska pehota vrgla nazaj arabske oddelke, ki so imeli baje velike izgube.

OBUPANI ATENTATOR.

Samomorilni poskus D'Albe.

Rim, 21. marca. Atentator na italijansko kraljevo dvojico D'Alba je ponovil svoje samomorilne poskuse. Zaletaval se je z glavo ob steno. Premestili so ga v celico z blazinami.

OBŠOJENA SUFRAŽETKA.

London, 21. marca. Sufražetka Pitfield, ki je hotela ob znanih izgrelih zažgati glavno pošto poslopje, je bila obsojena na šestmesečno ječo.

PROCES PROTI GROFU WOLFF-METTERNICHU.

Berolin, 21. marca. Včeraj popoldne so razglasili sodbo v igralnem procesu proti grofu Wolff-Metternichu in Rumunu Bujesu. Bujes je bil obsojen zaradi ponovnega sleparstva na dve in pol leti ječe. Grof Wolff-Metternich je bil obsojen zaradi goljufije pri igri v slučaju natakara Zeirenberga na teden dni ječe. Prvi državni pravdnik namerava prijaviti vzklic proti sodbi glede na grofa Metternicha.

BOMBE NA PORTUGALSKEM.

Pariz, 21. marca. V Oportu so protirepublikanski zarotniki položili v štirih hišah bombe, ki so eksplodirale in ubile pet ter ranile deset oseb. Dva osumljenca sta zaprta.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Železnato vino s kino

lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

... Dunajska cesta ...

Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zaradi tega vsem drugim železnatim izdelkom.

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

Ova krojaška pomočnika

se sprejmeta takoj v trajno delo pri gosp. JOSIP REPOVŽU, krojaškemu mojstru v Zagorju ob Savi.

Kavarna „Central“.

Danes in vsak dan

== koncert ==

dunajskega dam. elitnega orkestra.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27 v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina kuhinja. — Izborno pijače. — Nizke cene.

Leplj gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

J. BONČAR

valjčni mlin v Domžalah.

Zaloga v Ljubljani:

Poljanska cesta 19.

Zastopstvo in zaloga

v Gorici.

6 rudarjev

za dela pri roviš isče premogovnik „Adria“ pri Divači (Kranjsko).

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kecesloniran pokončevalec podgan, miši in mrčes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem poslopiju pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Splošna delavska zveza „VZAJEMNOST“

za Kranjsko

vabi na

III. redni letni

in objednem

ustanovni občni zbor,

ki se vrši

v nedeljo, dne 24. sušca 1912, ob pol 10. uri dopoldne 2. salonu gostilne „International“ v Ljubljani, Resljeva c. 2 v

Dnevni red:

1. Volitev komisije za pregledovanje mandatov.
2. Poročila: a) načelnika, b) blagajnika, c) tajnika, d) nadzorstva.
3. Volitev zveznega načelstva in kontrolne komisije.
4. Sklepanje o pripravljenih predlogih.
5. Raznoterosti.

Glas in sedež na občnem zboru imajo v §§ 21 do 25 določene osebe.

Imena in naslove izvoljenih delegatov je vposlati zveznemu načelstvu najkasneje do 16. marca, do istega roka je tudi vposlati načelstvu vse samostojne predloge, ker bi sicer ne prišli na zveznemu zboru v razpravo.

Ljubljana, 22. februarja 1912.

Za zvezino načelstvo:

Jos. Petrič,
t. č. tajnik.

Dr. Jos. A. Tomšič,
t. č. predsednik.

Del. glavica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica št. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.